

es Consilio, quod omnia est: Bölcz tanaczales elmével tel-
lies lévén egészen minden; à ki tudnia illik minden dol-
gokat maga Elméjében foghat, és le is abrazolhat, az egi
természet szerint való lehetetleneken kívül. *Plinius muni-*
di Epitomen, es naturæ delicias: É vilagh rövid sammaianak
es a Természet gyönyörűségének bizonyította. Masok
vilagh vezérének, mindenek utolsó végének, az Egl
alat valok Fejedelmének, kielőt erős Oroszlianyok, nagy
termető Elefantok, tűzes langot okado Sarkanyok, fene ter-
mészetű Tigrisek, vad Parduczok, mérges Krokodilu-
sok, bõmbõlõ medvek, s-mindennemõ fene vad alla-
tok, vagy szaladnak es el futnak: vagi penig fene ter-
mészeteket félre tétvén, megh szelédülnek, es mint
felsõ Fejeknek fejet háitnak. *Ime Fortitudo, es Decor*
indumentum ejus! minemeõ nagy erősségben es hata-
lomban, minemeõ nagy szépségben es ékességben öl-
töztet az Ember, à természetnek alkotója Istenétül,
meg a Ponanyágnak fõtelességében leuõ Bölcheknek el-
mélkedések szerentis. Allyatok elő Tijs a szent lélek-
nek malasztia által megh világossitást elmék, az Anya
szent egyháznak szent *Doctori*, s-a kereszténységnek ok-
tató Mesteri! s-midõn En a kiraly Profetával kerdezős-
kedem; *Domine! quid est Homo?* Vram! miczoda az Em-
ber? jelenczettek ki felõle való vélekedéseket. Megh
felel legh elsőben is szent Basilius: *Si ad honorem quo di-*
nitus est coonestatus respexeris: magnum quid est Homo; Ha
az Emberben azt a böczületet, es tiszteletet tekented,
melliel teremptésakor tiszteletet az Istenétül, *Magnum*
quid est Homo: Nagy dologh az ember. Mert *consert crea-*
tionem

Psal:

143

Hom: II.

Hex:

nionem hominis, es creationem lucis; Pérteld, es hason-
létczad öszve az Embernek teremptését, a világosságnak
alkotásával. Ime ugymond ez a nagy fölöttünk ki terie-
det, Egh, nap, hold, ezillagok, mellicet Szemeinkel
latunk, es chudalunk. Ime a tenger, a föld, s-azok-
nak minden ékességek, s-bennek leuõ teremptet alla-
toknak külömbiségek; *Omnia hæc verbo facta sunt*; mind
ezek egy ízoval, egy paranczollal, egy mondással
löttenek: De midõn az Ember teremptetik; *Digna-*
tus est propria manu fingere corpus nostrum: megh alázni
méltoztatik magát a Fõléges Isten, es õnnõn maga ke-
zeivel giarlo, es porra leendõ Testünket, a sarbul ki for-
málni nem altallia. Vtanna szol ezen szent Doctornak,
nagyob bizonyágnak okaért, szent Ambrus Doctor, s-azt
mondgya; *Tanta dignitas humanæ conditionis esse dignoscitur*, *Lib. de*
ut non solo lubentis sermone sicut alia sex dierum opera, sed con- *Dig:*
silio Sanctæ Trinitatis, es opere Majestatis divinæ creatus sit *Hom:*
homo: Vgy annijra nagy az Emberi állapotnak méltó- *Tom: 4.*
sága, hogy nem chák egy paranczolo szoval, mint az
hatodnap alkotmányok, *Sed Consilio Sanctæ Trinitatis*;
hanem a szent Haromágnak, mint egy egijüve való ta-
náczkozással; *Faciamus hominem ad imaginem es simi-*
litudinem nostram; Ier alkotunk Embert a mi képünkre,
es hasonlatosságunkra; es midõn mint egy elvégzik
magokban a tanácskozást, no tchat *faciamus hominem*;
Teremcsünk Embert, es így *opere Majestatis divinæ crea-*
tus sit homo; Az Isteni Fõlégnak mint egy tettetet mun-
ka alkotásával teremtet az Ember. Itten nagy hõszízan
le iria azon szent Atya, az Embernek mind testbeli

B

külső

külső természetnek ékességét, mind pedig, hogyhogy ab-
 razoltatót ki, belsőképpen az Ember-lelkében, az szent
 Haromlág egy Istennek személie, és hasomlatossá-
 ga, mely lélek maga mi voltában egylévén, háromki-
 valtképpen való tulaidonságot foglalt magában, úgy
 hogy a mint azon Isten Atya; azon Isten Fiu: azon
 Isten szent lélek, szemelyében: úgy azon lélek *intellectus*,
 értelem; azon lélek *voluntas* akarat, azon lélek *memoria*,
 emlékezet légien tulaidonságiban; *In his tribus ejus*
imaginem mirabiliter gerit in sua natura noster interior Homo:
 Ezekben abrazollia ki, és víseli magában ugymond
 ezen szent Atya csudalatosképpen Teremtőienek képét,
 es hasomlatosságát, a mi belső Emberünk, a mi lel-
 künk: Méltán mondgya tehát illetén elmélkedésében
 szent Agoston az Embert; *Chara et amica possessio DEI*;
 Istennek kedves es kellemetes birtokának, Iofzágának, es
 kénchének lenni; tudnyillik, *cujus causâ firmatum est*
Cælum, extensum est mare, fundata est terra; kinek kedvé
 ért erőstetttenek megh ezek az nagy magas kerek
 Eghék; tericsztetttenek ki a melij éges tengerek; fun-
 daltatót es alkottatót a föld, a nap föl kel, és le
 nyughízik; a hold telik, es fogy; az Eghékben
 ragyógo czillagok világoskodnak. Mindezek után
 pedig ugyan mintegy el tikkadván, buzgó
 elmélkedésében Szent Bernárd Apatúr nagy alm lko-
 dással fel kiált: *Super Excellentiam ejus quis enarrabit?* Val-
 lion ki mondhattya ki elegendendőképpen annak az cö
 nagy méltoságot: *Ab Fortitudo, et decor indumentum*
ejus: Erősségben és ékességbené öltöztetett teremtet Alla-
 tia é

Serm:
 225. de
 temp:
 Tom: 10.

Serm: de
 vil:

tia az Istennek az Ember, az Aniaszent Egyház ghőe
 lampaának világoskodo elméick Szerint is. De meghis
Domine quid est Homo? Vram micfoda az Ember? Megh *Psalm: 8.*
 felel önnön magának az királyi Profeta; Hāugymond
 Vram az Embernek az cö méltoságot tekintem: *Minuisti eum Paulò minùs ab Angelis*: chak egy kevesse törted
 ütetkülsőbbé az Angialoknál; Hā ékességet visgalom;
Gloriâ et honore coronasti eum: Dichólséggel, és tisztelettel
 koronáztad megh ütet: Ha hatalmat megh fonto-
 lom: *Constituísti eum super opera manuum tuarum*: A te
 kezeid alkotmanij fölöt rendelted ötet: *Omnia subieciisti sub*
pedibus ejus: Mindeneket labajj alá vetettél; *Orves, et*
Bo-ves, Iuhokat, és Eökröket, és mezei vadakat; *Volucres*
Cæli, et pisces maris; Eghi madarakat, és a tengeri Ha-
 lakatis. *Fortitudo, et decor indumentum ejus*; Erősség te-
 hát bizonyára, es ékességh az cö öltöztete. No tovább
 meghis *Domine quid est Homo?* Michoda Vram az Em-
 ber? Az az Ember: mely chudáknak chudáia; mely
 mindenálmélkodást fölül hallad; mely egy halandó
 Istennek tiszteletet; mely Istenfégel telliesnek allitatót;
 melynél nagyobb és bőhületesb, nem tartatót a vilá-
 lágon semmi; mely minden dolgoknak határozása;
 mely a világnak rövid sumamaia, Vra, Vezére, és a Ter-
 méltetnek gyóniórúlsége; mely hathatos elméliehez ké-
 pest egélszen minden. Micfoda? *Quid est Homo?* Mi-
 choda az Ember? Kinek Teremtéslekor, Embert mod
 szerint szolván, ugyan mint egy tanáchozik, és fara-
 doz az Főléges Isten; kiből maga képét es hasomla-
 tosságot belé oltya; ki draga kineh, és draga Iofzág; kire
 nézve

nézve teremtettenek mindenek; kinek méltoságot senki elegendőképpen, senki ki nem mondhatja; Michoda? *Quid est Homo?* Michoda Vram az Ember? kit csak kevesse töltél külsőbbé az Angyaloknál; kit dicsőségel, és tisztelettel koronáztál; kinek mindenek labai alá vetettél; kit kezeidnek minden alkormánij fölben rendeltél. Michoda? Az az Ember; kit erősségből, kit ékességből helyhezítettél és öltöztetted; Michoda? *Quid est?* Ah szomorú kérdés! kegyes kérdés! Tik Tik szollallyatok, és fellelyetek meg el keferedet Szívek; Tik adgyatok valasztot Siránkozó Arvak; Tik nevedéken külded viraghozalak; Tik ohaitással Szanakodo Attyafiak; Tik fohaszkodó iambor, és hiv Szolgai, és Szolgai rend; Tik ügyefogyot Szegény föl tartot és táplalt Arvak; Tik Egyhazy, és Szerzetes gyamolétat Személyek; Tik adgyatok mondok valasztot; Tik szollallyatok; Tik felellyetek meg; midőn Kiralij Koronakkal tűnődőklő, s-feicdelmi Méltosággal fényeskedő Fellegetes és Méltosághos Bathori Familianak Aghabul Szarmozot gyömolchért: Aboldogh emlékeztető Országunk nagy Palatinusának, és Attyanak, Méltosághos nehà Groff Esterhas Miklósnak kedves Leanyat: Méltosághos Groff Vrnak, Országunk Biraiának, Groff Nadaádi Ferencz-nak Szerelmes Hazas Társát: Méltosághos Groff Esterhas Anna Iulia Afzont, kivel huszon öt Esztendeigh Isteneffen, chendessen, együt lakot: Apro Csemeteinek, s-szerelmes Gyermekeinek édes Annyát: Attyafiainak igaz szübeli Attayafiat: Szolgainak, s-Szolgáloinak kegyelmes Afzonyat főt Annyat: Eöszvegyeknek

nek, Arvaknak, Igycfogyottaknak könyörülő Taplaloiat; Szerzeteseknek bizonyos Alamisnalkodo Tarhazat, az Halálnak kegyetlen ségétől el ragattatnak lenni kefergitek. Michoda az Ember? szollyon ez a fekete gyászban öltözöt Haza az Istennek; szollyon az Szomorú Musika; Szollyanak az éghő szüvétének, és gyertiak; Szollyanak a keferülegre indito fel függeszterkép irások: *Quid est Homo!* Michoda az Ember! De mivel kit keferülég, kit bu, és banat fogh meg az szollastul, hanem csak külsőképpen jelentgetik; meg felel mind azoknak képében, a bölch *Ecclesiasticus; Omnes Homines terra, & cinis*: minden Emberek föld, és hamu. Vgyé? *Terra, & cinis?* Föld és Hamu? Ezé az erős, és ékes ruhazat, melyben öltöztet az Ember: föld, por, és hamu, mely az szeltől el hanyattatik, és lábainkal tapodtatik: Ezé a nagy méltoságh? Ezé a nagy fölsősegh? föld por, és hamu? Meg felelni lattatik az bölch Prædicator: *Deum time, & mandata ejus obserua, hoc est enim omnis homo*; Az Istent féllyed, és az cõ parancsolatit meg tarcfad, mert ez az egész Ember; miutt ha azt mondana: noha az külső Ember a ki latczik, ugymint ez a mi gyarló, és rothadandó Testünk por és hamu; a belső Ember mindazattal, ki a mi lelkünk, melyben az Istennek személye, és háfolatossága oltatot, abban ál: hogy az Istent féllyed, és az cõ parancsolatit meg tarcfad. Innend következik osztan: *Fortitudo, & decor indumentum ejus*; Az a drága ruha, és öltözet, az erősségh és ékességh a melyről szól az negyven negyedik Zoltaris: *Omnis gloria filie*

Cap. 17.

Cap. 17.

Psal. 44

C

R. egis

Regis ab intus : Minden dichőssége a király leányának, az az, a keresztyény léleknek belől vagy on. Erről tovább is szólván ez jelen való orában, kérem a keresztyény halgatokat, ne legyenek unalmas *Predicationum*.

Cap. 5.

A bölch *Ecclesiasticus* kilencz gyanakodhatatlan dolgot, mellic boldogétyák e vilagon az Embert, tartott szívében nagynak lenni, *et decimum dicam hominibus*, a tizedikét penigh nyelvel szandékozik ki mondani, az Embereknek, tartvan azokat oly nagy gyanakodhatatlan dolgoknak lenni, azért hogy nagy voltokat noha eő által latta volna bölchefféggével, mások, mind azonaltal csak nemis gyanakodtanak azoknak mi voltak, hanem mint egy közönséges állapotoknak vélték. Első azért nagy az eő Gyermekein örvendő Ember, midőn azoknak Istenes magok viselésén kellemetes erkölcsökön győzőrködhetik, és azokban mint egy tükörben maga személyét nézi, és holta után is mint egy láttatik maga gyermekiben élni; Tovább boldognak tartja azt is, ki élvén latta ellenséggének romlását; nem Felebarátjának romsálat ugyan, a ki gonosz akaróia volna mert az az örvendőtefégh a keresztyény szeretet ellen való, mellyet Vdözétünk parancsol : *Dico vobis diligite inimicos vestros, et benefacite his qui oderunt vos* : Mondom néktek Szeressétek ellenségeket, és iol tegyetek azokkal, a kik gyűlölnek Titeket; sőt *orate*, imadkozzatok, a Ti kergetőitekert es ragalmazóitokert, Hanem köl, vagy ollán ellenséggének romlását érteni, ki az keresztyénységnek, es a körölytény Anyja szent Egyháznak zuffakod

Matth. 5.
Cap.

do ellensége, és üldözöie; vagy hogy pedig, es leginkább lelki ellenséggének, a Pokolbeli Sátannak Istennek kegyelme által túlunk való megh szigyenülést, es romlását. Harmadik boldognak tartja a Bölch, a ki értelmes Afzonnyal lakik. Negyediket szamlalya, ki nyelvével megh nem esset. Eötödikét, *qui non servavit indignis se*. A ki nem Szolgált hozzáia nem meltoznak : Hatodik boldogh, A ki igaz Barátot talál, ki mind Szerencsés, mind Szerenczétlen állapotokban hiveségét megh tartja, és ha tűrni, szenvedni, kölís, egyút tűrni, egyút szenvedgyen. Hetedik, A ki az igazságot, a halgato fülnek beszéli; az az, ki olyanokat tanít, olyanokat oktat, kik engedelmesféggel veszik, es serénységgel követik az oktatást. Vtollyara, mint egy kiváltséppen való beches elmélködással föl kiált : *Quam magnus qui invenit Sapientiam!* mely igen nagy, a ki bölchefféget talál. Mely nagy a ki scientiam tudomant talál! Bölchefféget, mely által a lelki, es Istenes dolgoknak elmélködésében foglallya magát; Tudomant pedig, mely által külső cselekedetiben, s-maga viselésében ahoz, a mit lölki elmélködésében föl talált Istennessen, böchnületessen tudgya magát szabni, es alkalmaztatni. Ezeket maga sziveben, s-titikos gondolatiban tartotta a Bölch: *De, decimum dicam in lingua Hominibus*, a tizedikét el nem titkolhattya, hanem ugyan ki mondgya, es kiáltya, *Non est super timentem Dominum*; Nem halladgya megh az Isten fölöt. Mintha azt mondana; Győzőrködjének amibár a Szűlők Szerelmes Magzatryokban; Eörvondgyének mások

fok lelki ellenfeleknek romlaszokon; vigadgyon ki ki
 értelmes Hazas Tárfával; kérkedgyék a ki nyelvét megh
 zabolázhatta; Vrálkodgyék a ki magánál alab valonak
 nem udvarlot; Ellyen más igaz Baratyával; vigasztal-
 lodgyék a ki Tanító, engedelmes szoo-fogadó Tanyt-
 vanijval; legyen nagy, a ki bölcheséget, a ki tudo-
 mant talál; De, *non est super timentem Dominum*. Egyk
 sem halladgya megh az Istenfélőt, a ki tudnyillik fiui
 engedelmes félelme által szívében megh egygyesedet
 szerelmes szent Attiával, es dichőslégének koronaiat
 varia bizodalmassán. *Ab! timor Domini super omnia se*
superposuit. Az Isteni félelem mindenek fölöt hely-
 heliztette magát; mely ha nem tartoztattya az Em-
 ber lelkét; semmivé lészén minden dichőslég, minden
 Tudomány, minden győniörűség, vigasság, es tőkélle-
 tesség. Azért mondgya Arány szaiu szent Iános: lattal
 valaha egy fene vad lovát, mely zaboláit el szagatta,
 Vezérlőit magyarul le vetette, Erdőkön, mezőkön, völ-
 gyeken, Arkokon nyargalodni; nyerit, visit, rugh,
 kapál, turia a taitéket, vérben fordultak Szemei, föl
 borzádor serénye, mindeneket rettent, rémit: *Sic*
anima que DEI timorem ipsam refrenantem excussit; Így
 az a Szegény lélekis, mely az Isteni félelmet, ki zabo-
 lan tartotta, el vetette magátul, *ad quavis malitia loca*
decurrit, donec ad Exitij Baratrum delata, precipitat suam
ipsius salutem. Minden gonoszlágnak utyain nyargalodik
 mind addigh, méglen veszedelmének melységére jut-
 van, nyakrafüre veti üdvösségét. Iol mondgya tehát
 Rabanus nevezetes Irás magyarázó Doctor: *Omnis*
operatio

Sup. text.
 Eccles. us
 supra.

operatio virtutum mediocris est, sine timoris DEI perfectione,
 igen közepeszerű, es csekély minden Iofzagos cheleke-
 det az Isteni félelemnek tellyesléte nélkül; *Timor Do-*
mini Sanctus permanens in Saculum seculi; Az Vr félel-
 me szent megh maradando mind örökkén örökké; *Ipsa*
est fidei fundamentum, ipse charitatis origo, Eő az igaz
 hitnek erős megh mozdulhatatlan *fundamentum;* eő
 a keresztényi Szeretetnek eredete; *Per ipsum operamur*
bonum, per ipsum per-venitur ad premium; az által czele-
 kekszünk, a mi ior czelekekszünk, az által érünkis a iu-
 talomra. Légyen ez a tiz dragha gyöngy szem a te
 Méltóságos koronadban; Méltóságos, es Nagy-
 ságos Gróff Esterhas Anna Iulia Afzony! Boldogh
 voltal, a ki Istennek aldasabul; *Sicut vitis abundans in*
lateribus domus tue; Hazod falai közöt mint a búven
 termet szölő Tő; *Filij tui sicut Novella Olivarum in cir-*
cuitumense tue; Gyermekidben mint az Olaifa fiatalok-
 ban gyönyörködteél. Gyönyörködteél mondom benne,
 kik közül az értelmesebbek szerelmes Ferickkel, Te-
 kentetes, es Nagylágos Groff Draskovich Miklos es
 Iános, s-Palfy Iános Vrakkal egyút tiszteltenek, bóchül-
 tenek mint Annyokat; túled fügtenek, halgattanak
 mint Annyoktul; engedelmeiséggel, alázatossággal,
 Szolgálatlalt voltanak hozzád mint Annyokhoz; Akis
 nevedéken Zengének artatlan iadczodozo nyaiossági
 pedigh, foglalatosságid, s-gongyaid közötis mennyilzer
 voltanak vigasztalásidra! a kiket pedigh Istennek be-
 mutattal noha Annyai Szivednek keferűségét erzetted
 ugyan, de keresztény tőkélletességgel Isten akarattyához
 D szabván

szabván abbulis, mint a többiből magadat; grönör-
kódtel azokbanis midőn megh gondoltad, hogy
azokkal a mennyei karokat, es Istent dichérő Angyal-
szamot szaporítottad, s a mennyit Istennek addal közölök;
anny eledező szó szolot szerzettél magadnak. Boldogh
voltál abbulis, mert meg e világon éltedben lattad El-
lenségidnek romlását; midőn rudnyillik a Christus igaz
Nyáiat, s Anyja Szent Egyházának Fiait, Leanyt, szapo-
rodni s az igaz hűtet teriedni, s következendőképpen
a Pokolbeli Ellenfegnek erősödését szegyenülni szem-
lélted; s nem csak szemlélted, hanem abban magadis
buzgó szorgalmatossággal munkálkodo eszköz voltál;
Vávarodban, melyet ugyan tökéletesleg iskolaiának
mondhatunk, a különbözö Attyafiaknak Gyermekit be-
vén, s az igaz hűben s tökéletes erkölchben nevelvén.
Boldogh voltál, a ki Méltosághos, okos, értelmes,
Isten felő Férieddel hufzon öt Észteideigh chendessen,
Isteneffen, minden Zurzavar, es vízfalkodas nélkül,
mindenek példaiara, egy mas Szereteriben, egyenlő
értelemben laktál. Boldogh voltál Szollasidra nézveis,
mert intéled Ifiaknak Tanúságh, Eöregheknek pe-
digh a ioban valo öregbűles volt; nyaioskodasid Egy-
haziaknak, es Szerzeteseknek példa; Világiaknak Re-
gula, Okoskodasid mindeneknek chudaia tapasztalta-
tott, es bizonytatott. Boldogh voltál, a ki hozzád
nem méltoknak nem szolgáltál, rudnyillik ki első At-
tyaink esete után bennünk belsőképben partot ütő, es
az okos lélek ellen uralkodni kíváno passzioknak, es
érzékenységeknek nem engedtel, hanem keresztényi
tökil-

teökéletesléggel, es tökéletes keresztényiséggel min-
azokat megh zabboláztad, s Alzlonkodtal raitok.
Boldogh voltál, a ki tudvan az igaz barathágot, a ke-
resztényi tskéleteslégh nélkül nem lenni barathágnak;
örömeit nem nyaioskodtal olyanokkal, kik inkább hivla-
gos hivságok voltanak, hanem ha léleknek üdvösségét
tekenetted, vagy az el kerülhetetlen alkalmatosságh
ugy hozta magaval, s akkoris oh mely nehez, mely
súlyos, mely terhes volt az Szobeszd! Boldogh voltál
udvari chelédidre nézveis kiket fok szép Annjai oktata-
siddal, intéssiddal, fenýéressiddal ugy vezértetted, hogy
azokis alkalmaztatvan magokat, mind böchületes
magok viselesek, mind a gazdaáfonyágbeli Szorgal-
matos foglalataskodasok után, Frauczimerid közzül ki-
lenczven négyet böchületesen ki hazósítottal. Boldogh
bölchességeddel, mely által különb különbfele lelki
tanításoknak, Istenes Prædicatioknak hallásával; lelki
könyveknek, s legh kiváltképpen kempis Thamas
Istenes könyveczkeiének mindennapi olvasásával;
Szerzetes Emberekkel valo beszédiddal, tülök valo tu-
dakozásiddal nyomoztatd, kerestted, az igaz tökéletes-
ségnek utyát. Innend következet olztan a tudomany-
nak boldoghágágha, ugy hogy külső maga viselésében
megh fedhetetlen lévén, nem csak alatta valoinak
chudaia, nem csak magához hasonlónak fényes
tüköre volna, hanem külső Nemzetek, nagy Feie-
delmi Személyek, sőt kegyelmes Vrank, s Áfonyunk-
is fő Feöllegek tapasztaltván okosságát, maga visel-
ését, mind lelki, s testi ayándékit nagy böchületben,
nagy

Eccles.
ut supra.

nagy tisztességben tartották; a mint hogy halálan való
erzékenységeket is ki nyilatkoztattak cö Fecöltségek
Méltóságos Fériének írt levelekkel. Így azért tün-
dökölnek a te koronádban ezen első számlált boldogsá-
goknak drága gyöngyei, Méltóságos Groff Aszony.
De *timor Domini super omnia se superposuit*: az Isteni fé-
lelemnek kellemetes drága gyöngye mindenek fölött
helyhez tette magát, mely minden cselekedetidet, mint
a kormány úgy vezérlette, minden társaságodat, mint
az erős *fundamentum* úgy tartotta. Féltél Istened
megh bantodástól szeretettől szarmozott félelemmel:
azért gyakor gyónással, és *pénitentia* tartással, nem
csak kellemetes sátoros ünnepeken, hanem köznapo-
kon is mindennapi közönséges aprotékos fogatkozá-
siddal, mellyek nélkül az Emberi gyarlóság nem lehet,
tisztogattad lelked háilékat, s-ugy szorgalmatoskodtal
be-fogadni, lelked házában kedves vendégül, az szent.
*Sacramentum*ban az Vr Christust Iesust. Féltél, hogy
az cö szegényében megh ne fogatkozzék a Te Vd-
vezetőd, és megh váltod; azért alamisnalkodásidnak,
szegényeken való könyörületességidnek gyakorlásával
engesztelted Vdvözérődet. Tutad hogy szeléd, ke-
gyes, és alazatos szivű, a te megh való Iesussod, s-ha
tehetséged szerint nem követted, tartottal megh ne ban-
todgyék. Azért nem csak magadban nevelted minde-
nekhez a kegyességet, sőt más-öszve haborodot Szi-
veket is engeszteltél, s-öszveis bekeltetted hasznossan;
Szerelmes Fériédnek némely Szolgai rend ellenis oly-
kor méltán föl geriedet bufultat, nem hogy gyulaf-
tottad

tottad volna, hanem inkább engesztelted, s-öszveis
Igy is kut főnek folyama máshovais szokot szarmozni, s-
minemű nagy alazatossággal s-kegyességgel, Méltóságos
Személy léven latogattad a betegeket, s veszedelmes
ragadozó nyavalyában fekvő nyomorultakat, nem csak
latogattad, hanem apolgattad, tanachiddal orvoslággal
segetted, de legh kiváltképpé lelkeknek vigyázására, s-üd-
veltségeknek gondviseletére intetted, szorgalmaztad; győz-
ném elő számlálni. Egy szóval mit varhatott egyebet valaki
attul, kiből az Isteni félelem megh gyökerezett, hanem
minden iot. Tudta, hogy *per ipsum operamur bonum*, és
per ipsum pervenitur ad premium, az által cselekedünk
minden iot, az által jutunk a jutalomra, azért cöis mint
okos Aszony allat minden cselekedetinek *fundamentu*;
mául vetvén azt, nem czuda, ha a több isfaghos cse-
lekedetekkel, és kerestényi tökéletességgel bűvelkődött,
és virágzott.

Rabb.
ubi supra

Itten jut eszemben Eliphaznak, szent Iob egyik Ba-
rattyának az a dorgáló Szava, mellyet olvassok Iob
könyvenek negyedik részében, ki midőn Iobnak fai-
dalmirul, és nyomorult állapotjárul való panaszolkoda-
sát hallottá volna, miad azon szenvedésének okát ön-
nön magára Iobra akaria való kenni, mint ha azokat
Isten nem attartalanul, és probaképpen, hanem bűneiért
bocszottá volna reá, és mint egy szemére veréské-
ppen kérdezőskedik: *Vbi est timor tuus, fortitudo tua,*
patientia tua, et perfectio viarum tuarum? Hol vagyon
mostan a te félelmed, mellyel mindenkor Fiui engedel-
mességgel szeretettel félted Istenedet? Hol a te erőf-
séged,

Cap. 4.

Lib. 5.
moral:
Cap. 12.

féged, mely által, mint az erős közikla mozdulhatatlan volt az Isteni szolgálatban? Hol á te békefféges türefted, melyért iutalmat vartál? Hol á te utaidnak tökillefféghé, melyet eleitől fogvaft gyakorlottal, és abban bizakodtál. Megh alapodik itten Szent Gergely Papa, s gondolkozván Eliphaznak szovairul, azt mondja: *Ecce quomodo quamvis inconuenienter iustum* *Iob increpet Eliphaz, congruenter tamen ordines virtutum narrat.* Ime ha szintén illetlenül dorgallyais Eliphaz az attatlan lobot, mindazonáltal mely rendessen, és illendőképpen szamlalya elül á tökillefféghéknek rendit, *dum & timori fortitudinem, & fortitudini patientiam, & patientie perfectionem iunxit;* midőn az Isteni félelemmel az erőfféget, az erőfféggel á bekéfféges türeft, á bekéfféghes türeftel, á tökillefféget ferteti őszve; mert ugyanis *in via DEI á timore incipitur, ut ad fortitudinem perueniatur;* A ki az Isten uryát akarja nyomni, áfélelemtől köl el kezdeni, hogy az erőffégre iustson, nem úgy mint é vilagi mod szerint, holot á méreftéfé, és batorféág erőt ad; á félelem penigh erőtlenféget szerez; hanem ellenkezőképpen: az Isteni Szolgálatban á félelem ád erőt, á batorféág penigh erőtlenféget. Bizonyttia ezt, á Példábelzédek könyvénk tizen negyedik reize, holot azt mondgya, á Bólch; *In timore Domini fiducia fortitudinis;* az Vr félelmében vagyón az erőffégh bizodalma, mert tudnyillik; *mens nostra tanto valentius terrores rerum temporalium despiciat;* A mi szívünk annál foghanatoflabban, és erőffébben veti megh é vilaghi, és testi dolgoknak

retten-

rettentőffét, *quanto se Auctori veracius per formidinem subdit:* mentül igazabban, mentül Szorgalmatoflabban megh alázza, és álaia veti magat, azok Teremptőiének á Fiui szeretetből származot félelem által, á mi után nem talál már azonkivül mitül félylen, *Fortitudo autem non nisi in adversitate ostenditur.* Az erőffégh pedig az ellenkezőffékből tetczik ki; azrtis az erőffégh után mingyárt á bekefféges türeftétetik, mert ki ki annál erőffébbnek latattyá, és bizonyttia magat lenni lelkében, mentül töb üldözéffeket, töb ellenkezőffeket bekefféghen tőr, és szenved; A ki penigh bekefféghes tőrhető; megh birta már az magat, megh zabolazta indulatit; azért szabadgyában uralkodik, és mentül dicheretesb győzedelmet vet magan, annál mozdulhatatlanabban, és alhatatoflabban orfzaghol, s gyakorollya, á Iofzágos cselekedeteket; Igy azért magához kapcsollya az Isteni félelem az erőfféget, és az erőffégh magával viseli á bekefféghes türeft, á bekefféghes türeft pedig követi minden Ioknak tökillefféget; úgy hogy á mely lelkébé az Isteni félelem megh rögzöt, *fortitudo, & decor indumentus ejus,* annak, az cőöltözete, és ruhazattyá erőffégh, és ekeffégh. Megh gyükerezet valate benned Méltóféágos Groff Esterhas Anna Iulia Aszony az Isteni félelem, á mint hallók, azért ki tleza megh tüled az erőfféghnek, és ekefféghnek drága ruhazattyát? mert ám bár ne szollyunk szivednek nagy erős buzgho alhatatoflagarul, mind az fölylül elő szamlált tökillefféghidbenis, vallyon ki latot valami tántorodást benned, midőn vagy Isten-től kemény, és sullyos betegfégekkel, rettenetes, és vesze-

veszedelmes faldalmokkal, leghökeppen gyermek
agyod fektedben latogatattal: vagy pedig gonoszaka-
roidtul boszuállal illegettel; vagy éles, s-hegyes tű-
hez hasonlító nyelvekkel sértegetettel, akkor iniuriat
dat Istenedre hattad, es ellened, tamosztot fergheteget
éghő aldozattal mutattad be cő Szeñr Feöllegének,
beteghségidben valo faldalmidat pedig à Boldogh-
lágghos Szűz Mariara, s-à Te kivált-keppen valo
szofzolo Patronaidra Szent Annara, es Szent Bor-
balya Szűzre biztad. Vgy cselekkettel nagy lelki, es
resti alhatatossággal Méltósságghos Feriednek három
esztendeigh valo veszedelmes beteghségébenis, mi-
dön tudnyillik Firfui keménységgel inkább külső-
képpen szűnetlen faradoztal, kemény utakat
iartal, éijet nappal, napot éijellel toldottal, nyugh-
hatatlankodtal; belsőképpen azomban nagy alhatatos
buzgho fohaszkodasid, imadlagid, lelki fogadásidat
Istenedhez folyamodván, esedezvén, könyöröghvén
Szerelmes Feried egészégének megh fordulassáert, s-à
mi rendet, es modot ebben követel, azt tartottad
megh, más világiekésertetidbenis, mellyekben ha Isten
segetségét megh tapasztaltad, es nyerted; minémű
ferénységgel, minémű buzgossággal adtal halakot cő
Szent Feöllegének, nem csak közönseghes halaadasi-
dal hanem kiváltképpen valo alamisnalkodasiddal,
draga Szent Egyházbéli kapolnaknak, Oltároknak föl-
építésével, azokhoz kívántatot Misse mondo ezközök-
nek, es ruháknak elkészítésével, es egyéb külömbféle
ahétatosságoknak, mellyekben modot tartani nem szo-
kot

kot, es nem tud átskéletes sziv, végben vitelével. Oh
bizonyára, *Fortitudo, & decor indumentum ejus*: Eröl-
ség, es ekeség a te öltözeted Méltósságghos Groff Alzony!
Fortitudo (à mint Szent Hyeronimus Szol) *ad tolerandam per-* Hic
versorum improbitatem: Eröltség a gonoszok üldözésének Thom. 3.
el Szenvedésére: *Decor ad exercendam virtutum Gratiám*:
Ekeség a szofzaghos cselekedetek gyakorlássára; Ekeség,
quia operatur justitiam: mert igazságot cselekszik; Eröl-
ség, *quia persecutionem patitur propter justitiam*: mert
üldözéslek et Szenved az igazságot. Ez azért az à dragha
ruha, es öltözet, melyben a keresztény lélek ündöklök, es
vilagoskodik. Szépen le abrazollya ezt *Ezekiel Propheta* Prov. 41
Könyvének negyvenegyedik részében, holot le írta, à
Ierusalem Templum épületinek rendit, es modgyat;
Cherubinokat, es Palmafakat helyesztet rendessen
az egész Hazban köröskörül, es minden ketfele abraza-
tu ket Cherub közöt egy Palma fat: *Et palma inter Che-*
rub, & Cherub, duasque facies habebat Cherub: à ket ke-
rub közöt egy Palma fa agh, s-két abrazattya vala à
kerubnak; *faciem Hominis juxta Palmam ex hac parte, &*
faciem Leonis juxta Palmam ex alia parte expressam per
omnem domum, in circuitu; Emberi abrazat vala ki for-
málva, à Palma fa mellet egyik részre, es Oroslanyi
abrazat, à Palma fa mellet másik részre az egész haz-
ban köröskörül. Magyarázván ezt à czikkelt Szent
Hyeronimus, két dolgot veszen észébe: Egyik a Palma
fakat, *in quibus signum victoriae est*: Maslikat a keru-
binokat, nem négy abrazattal, mint könyvének első
részében latta vala őket à *Propheta*, hanem csak kettő-
vel

vel, Emberi, es Orozlányi abrazattal ki formalva' azt mondgya: *Primum ad rationem pertinet, sequens ad furorem*: Az Emberi Abrazat az okosságot ientli, melyet tulaidonava töt az Isten az Embernek; az Orozlányi Abrazat a haragot peldazza, de nem azt a bus haragot, mely az Emberben Szive körül az vèrt fölgyulasztya, es mintegy elszelennè teszi az Embert, s-vetek-is; hanem *qui mentis consolidat mollitiem, et fortiozem facit animam dimicantis*, mely az Emberi Szivnek lagylagat es puhafagat megh kemenietti, hailandofagat batorittya, es atökellètettség mellett valo harczolásra erössetti; az illyen Kerub tètetik az Isten hazanak belsò reszeiben. mert ottan *nequaquam alià re indigemus nisi ratione, atq; fortitudine*: nem egyébre (àmint azon Szent Doctor Szol) hanem csak Szinten Emberi, es Orozlányi abraza-ra, az az, okosságra, es erössegre vagy on Szükségünk; Okossághra: hogy az ékesseget megh tarsuk; erössegre: hogy igasságunkbul ki ne forgatassunk; okosságra: hogy a loszaghos cselekedetek gyakorlással val lelkünkert szépetchük; erössegre: hogy mind belsò, mind külsò Ellenféghinknek üldözéssli ellen igasságunkat megh oltalmazzuk. Így lészen ofztan a mint azon Szent Doctor feiezi be elmélkedéssét, a keresztény léleknek az eò öltözeti: *Fortitudo, et decor*: erösség es ékeség: s-mèltan *juxta Palmam*, a Palma fák köziben, mint dúcsósség, és diadalmas bai vivo helyhez-tetik be az Isten hazának belsò reszeiben. *Ab ridebit in die novissimo*: nevetni fogh az utolsó napon az illyen öltözeti lelek azt mondgya a Bölch: midön lattya maga

maga ékes ruhait, s-duchosséghes öltözeti: lattya mely diadalmassan futotta a pallyat: mely szerencsèsslen kormányozot è világh Tengerinek habiai között: mely erőssén viaskodot lelki, testli ellenségg ellen. *Ridebit*, nevet, örvend, vigad, nem fel, nem rettegh, a mint ezen Méltossághos Groff Afzony cselekedetibül is ki tetczik, kimind töbsszeri bereghléggiben; de legh kiváltképpen ez utolsóban, ugyan erezzén végsò oraiat közelgetni, gyakorta hallatot mondani, semmit nem felek a Haláltul, mert lőkem ösmèretit sem erzem terhelve lenni. Oh igen keresztényi tskilletességgöl szarmozot Szok! Oh còrókké valo boldoghágra czèlozo léleknek mondaassli! mindazaltal hogy annyval inkab öreghbitché magaban Istennek malaszt-tiat, mely altal inkabis ékesítteze lelkinék szépségét, midön el közelgetne utolsó szempillantata, mind Méltossághos Fériétül, mind körülètte forgolodo keserves Arvairel el feletkezzén, nagy töredelmes szivel egész életèbeli fogyatkozassirul vadolvan magat Isten elöt, ha mivel megh bantotta eò Szent Feölsséget, mindazokrul oldozást kérvén lelki Attyatul, az Eghekre a hova czèlozot è földön, föl vetvén szemeit, nagy buzgho tókilletességgel föl kiáltot. En Vram, es én Istennem! a te szent kezèdben ayan-lom lelkemet! a mint hogy chak ottan hamar kezèben is adta eò szent Feölsségének, ezen Elztendöbéli. Boldogh Afzony havának huszonkettödik napján, reggel het, es nyolcz ora között. Oh boldogh halál noha nekünk keserves! Oh boldogh el valas nekünk

nekünk szomorú : mely dichóssággal jelent meg,
megh Valtoia előtt, tellyes lévén a keresztényi tskil-
letekkel : az igaz hűttel, melyben Méltóságos
Szüleitől emlétet Neháy Méltóságos Groff Eszterhas
Mikloftul, Országunk Palatinusátul, es Méltós-
ghos Groff Nyari Christina Afzonytul, gyermeklé-
gétül fogvaft ki hazafiraffaigh nevelkedet; Tellyes
Istenben való reménységgel, es bizodalommal, mely
altal minden haborússágban cö Szent Feőlséghe aka-
rattyához szabta, es kapcsolta magat; Tellyes Isteni
Szeretettel, melytől az igazság, es tskilletesség utyát
gyakorolni onszoltator; Mely ékes öltözetben hely-
heztetet az Isten hazában a Palma fak, diadalomnak
ielenfégi közzé, ez az ékes Kerub! mellyet ahétatof-
fagi, könyöröletességi, alamtínálkodaffi, kegyességi
szelédsségi, békesléghes tűrésfi, Attyafiaihoz való igaz
szübbeli szereteti, Szolgaihoz, s-szolgaloiohoz Afzonyi
kegyelmességi, s mindenek fölöt az Isteni Tisztelet-
nek öregbüléssé, annak felelmében való alhatatos megh
maradafa, es egyéb (melyeket elől számlálnom hoz-
szu údo kívántatnik) tskilletes, údvösséges, Istenes che-
lekedeti kőrnikeztetnek, ékeslétetnek. Oh boldogh
lélek! Te imar ugy reményűk el vetted iutalmadat, es
koronadat, mind magad érdemedre nészve, mind
pedigh annak el vitelére könnyőbitetvén az fok ezer al-
dozatok, es Szerzetessék, Egyhaziak, s-minden rend-
beliek buzgo könyörgési által. Mi pedigh még ez si-
ralomnak völgyében nyomorgunk; fok lelki ellensé-
gink közt veszedelemben forgunk; Mi emlékezünk
rolad

rolad è vilagon, ne felekezze mi rolunkis ország-
láfodban. Ah szerelmes Vram! (igy lattatik nekem
szollani) s-szerelmes Arvaim, édes Attyamfiai, s ked-
ves Rokonságim, Baratin, s-Istenben nyaiaskodo
Tarfaim, Istennek szolgáló Egyházy, Szerzetes Em-
berim, Iambor, hiv Szolgaim, es Szolgaloim, sze-
gény taplalt koldusim, s-igyefogyot Arvaim! Ime el
közölget a teli idő, öltözetetekre gondotok legyen,
hogy mezételen ne találtaftatok; aitorok előt vagyón a
kemény halálnak zuzmarazos dérie, ha Isteni szeret-
tel nem langodoztok, es a tskilletességnek dűcsősséges
ruhaiával nem fedeztetitek lelki mezételenlégteteket,
megh faszatok; harczolliarok erőssen ruhazatotokért,
hogy ékeslétessétek lelki öltözeteteket; erős Paysotok,
es fegyveretek, az Isteni félelem legyen; halljátok a
bölch Predicator: *Deum time, et mandata ejus obser-
va, hoc est enim omnis Homo*; Az Isteni féllied (ime az
Isteni félelem minden Ionak kut feie) az cö paranchol-
latit megh tartfad (ime az erősség, mert az bai vi-
vas nélkül megh nem lézen, s-a ki nyertes, azt kö-
veti az ékeség, tudny, illik, a tskilletességnek tellyes-
sége) *Hoc est enim omnis Homo*: Ez az egész Ember: ki-
nek *Fortitudo, et decor indumentum*, öltözet, Erősség, es
Ekeség lévén, az Isten hazában *juxta Palmam*, a Palma
fak, közzé, ugy mint diadalomnak dűcsősséghes helyére
helyheztetik. Ez az En utolsó buczu vitelem tütletek
szerelmessim! ez az én végfő *Testamentumom*! végfő be-
pechélt, s-kezem-iraffával erősséter akaratom! Ellye-
tek Istennek, s-lelketeknek, ugy kívannya Neháy Groff

ESZTERHAS ANNA IVLIA.

V. E. G. E.

Cap. ult.

